

РЕЦЕНЗИЯ

на докторска дисертация на тема:

„Перцептивни и аперцептивни способности на надарени 5 - 6 годишни деца”

(“Perceptual and apperceptual abilities of gifted children 5 to 6 years old”)

Докторант: Dimitrios Zogris Papadopoulos (Димитриос Зогрис Пападопулос)

Научна специалност: Педагогическа и възрастова психология

Рецензент: проф. д-р Станислава Стоянова

Докторската дисертация е посветена на новаторска тема и полезна за педагогическата практика.

Докторската дисертация е на английски език, а авторефератът е на български език.

Дисертацията е структурирана в увод, 3 глави, списък с литературни източници и приложения с използвани методики.

При изложението на теоретичната част на дисертационния труд са разгледани подробно теоретични концепции на различни автори за интелигентността, надареността, когнитивното развитие в 5-6 годишна възраст, включително развитието на надарени деца. Представени са концепции на К. Юнг и други автори за перцептивните и аперцептивните способности на надарени деца.

Докторантът представя теории за интелигентността в теоретичната част на дисертационния труд и я разглежда като свързана с перцептивни и аперцептивни способности на 5-6 годишни деца. На стр. 7 в дисертационния труд докторантът заявява, че термините „перцепция” и „когнитивен” имат едно и също значение („In this study, the term “perception” and/or “cognitive” are used to describe the same meaning.” – на стр. 7 от дисертационния труд), като малко преди това се позовава на автор Dash (2007) относно тази концепция. Относно аперцепцията, докторантът цитира автори, които я свързват със себеосъзнаване и себевъзприемане („According to Gennaro & Huenemann (1999), apperception is not consciousness but self-consciousness or self-perception” - на стр. 8 от дисертационния труд).

Използваните методики в дисертационния труд са:

- тест на Векслер за интелигентност в детска възраст („Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence (Greek Version, WPPSI-III)” – на стр. 90 от дисертационния труд; преведен в автореферата като „Тест за измерване на умствената интелигентност (гръцки детски вариант, WPPSI-III)” – на стр. 19 от автореферата);
- скала за самооценка на академичното поведение („Behavioral Academic Self-Esteem Scale (BASE)” - на стр. 92 от дисертационния труд; преведена в автореферата като „Скала за измерване на самочувствието (гръцки детски вариант на поведенческо – академичната скала за измерване на самочувствието) (BASE)” – на стр. 19 от автореферата);
- скала за себевъзприемане („Self-Perception Scale (How I Perceive my Self, PATEM I)” - на стр. 93 от дисертационния труд; преведена в автореферата като „Скала за измерване на самовъзприятието (Как възприемам себе си) (PATEM I)” – на стр. 19 от автореферата).

Всички използвани методики имат и субскали.

Цитирани са авторите, които са адаптирали методиките в Гърция.

Проведен е експеримент сред две експериментални групи от общо 60 деца в гръцки детски градини, които са обучавани на програма за развитие на способности за вземане на решение, за приспособяване, самопознание, себевъзприемане и самооценка, като техните данни от тествания са съпоставени с тези на 60 деца в гръцки детски градини, разпределени в две контролни групи, които само са тествани, без да са преминали през обучаващата програма. Програмата за обучение е продължила от септември 2015 г. до януари 2016 г., а изследванията приключват месец по-късно. Структурата на обучителната програма е представена подробно в дисертационния труд. Изследването е проведено на три етапа – през първия през месец юни 2015 г. е изследвана интелигентността на всички деца, през втория етап през септември 2015 г. е проведено изследване със скала за самооценка на академичното поведение и скала за себевъзприемане, което е повторено през февруари 2016 г.

В дисертационния труд са формулирани пет хипотези.

Първата хипотеза („Хипотеза 1. Предполага се връзка между умствената интелигентност на надарени 5 – 6 годишни деца и нивата на самочувствието им и самовъзприятието им” – на стр. 18 в автореферата; „The assumption is that there is a relationship between the mental intelligence of gifted 5-6 years old children and the levels of their self-esteem and self-perception” – на стр. 88 в дисертационния труд) не се доказва, както показват данните в таблица 39 от дисертационния труд.

Втората хипотеза („Хипотеза 2. Възрастта на надарени 5 – 6 годишни деца и нивата на самочувствието им и самовъзприятието им се предполага, че са свързани” – на стр. 18 в автореферата; „There is a relationship between the age and the level of self-esteem and self-perception of gifted 5-6 years old children” – на стр. 88 в дисертационния труд) не се доказва, както показват данните в таблица 37.

Третата хипотеза („Хипотеза 3. Полът на надарени 5 – 6 годишни деца и нивата на самочувствието им и самовъзприятието им се предполага, че са свързани” –

на стр. 18 в автореферата; „Gender of gifted 5-6 years old children and their levels of self-esteem and self-perception are supposed to be connected” – на стр. 88 в дисертационния труд) се доказва частично (само за някои компоненти на самочувствието и самовъзприятието – физически способности / Physical ability; привързаност на детето към майката / child - mother relationship; ученическа инициатива / student initiative; „приемане от връстниците” (цитирам превода в автореферата) / social awareness; самоувереност / self-confidence), както показват данните в таблица 36 от дисертационния труд.

Четвъртата хипотеза („Хипотеза 4. Предполага се връзка на семейния статус с нивата на самочувствието и самовъзприятието на 5 – 6 годишните деца” – на стр. 19 в автореферата; „The family status of gifted 5-6 years old children is in relationship with the level of self-esteem and self-perception” – на стр. 88 в дисертационния труд) се отхвърля, както показват данните в таблица 38 от дисертационния труд.

Петата хипотеза („Хипотеза 5. Очаква се общото самочувствие на надарени 5 – 6 годишни деца да е свързано с общото им самовъзприятие” – на стр. 19 в автореферата; „The expectation is that the overall self-esteem of gifted 5-6 years old children is connected with their overall self-perception” – на стр. 88 в дисертационния труд) се доказва, както показва приложения корелационен анализ на стр. 141-142 от дисертационния труд. Докторантът посочва променливи, които са индикатори за самочувствието на изследваните деца (ученическа инициатива - student initiative; „психосоциално взаимодействие” (цитирам превода от автореферата) - social attention; приемане на успех/неуспех - success/failure; „приемане от връстниците” (цитирам превода от автореферата) - social awareness; самоувереност - self-confidence) и променливи, индикатори за самовъзприятието им (училищни способности - school abilities; физически способности - physical ability; „позитивни взаимоотношения” (цитирам превода от автореферата) - peer relations; привързаност на детето към майката - child-mother relations). Тези

индикатори на самочувствие и възприятие са много, не всички от тях корелират значимо помежду си, но както се вижда от таблица 46 в дисертационния труд, са налице множество значими корелации между разглежданите компоненти на самочувствието и самовъзприятието.

Данните в таблици от 12 до 35 сравняват резултатите преди и след обучението, като, доколкото проличава идеята на докторанта, резултатите преди обучението са по-скоро свързани с перцептивните способности на 5-6 годишни деца, а резултатите след обучението – с аперцептивните способности на 5-6 годишни деца, във връзка с темата на дисертационния труд.

Данните в таблици от 40 до 45 диференцират IQ на изследваните деца по социални категории, към които те принадлежат. Докторантът уточнява още в увода на стр. IV от дисертационния труд, че свързва IQ на изследваните деца с техни поведенчески и самооценъчни характеристики.

Бих препоръчала на докторанта ясно и конкретно, по същество да формулира своите възгледи относно същността на перцептивните и аперцептивните способности на 5-6 годишни деца, като се придържа по-стриктно към тематиката на дисертационния труд при представянето на резултатите от изследването. Той несъмнено има задълбочени познания, защото е успял да прегледа и цитира 352 литературни източника.

В дисертационния труд в таблици 12, 13, 36, 37, 38, 39 освен равнището на значимост, трябва да бъде посочена и стойността на използвания статистически метод, така е прието в научните изследвания по психология.

В автореферата има множество таблици (например таблици 6, 7 и други в автореферата), които са некоректно озаглавени, но в дисертационния труд заглавията на таблиците са много по-добре формулирани.

В заключението на дисертационния труд са предложени някои обяснения на получените резултати, основани на теоретични концепции и на резултати на други автори, както и препоръки за практиката.

В заключение мога да заявя, че дисертационният труд има несъмнени достойнства, свързани с новаторската тема и полезността на разработката за практиката във връзка с разработената и приложена обучителна програма за развиване на способности на 5-6 годишни деца. Изразявам своята подкрепа за получаване на образователната и научна степен „доктор” от Dimitrios Zogris Papadopoulos (Димитриос Зогрис Пападопулос).

29.09.2016г.

Благоевград

Рецензент:

проф. д-р Станислава Стоянова